

احمد مسجدجامعی؛ وزیر اسبق فرهنگ و ارشاد اسلامی:

سینمای ایران دچار افول شده است

هنرهای جدید از قبیل تئاتر و سینما، محصول حوزه تمدنی مغرب زمین است و طبعاً ادبیات، زبان و روح آن برخاسته از فرهنگ جدید غربی است؛ هر چند مورخان می گویند هنگامی که سر کراسوس، سردار نامی روم، را برای اُرد، اشک سیزدهم، فرستادند او در ارمنستان، که بخشی از ایران بود، سرگرم تماشای نمایش نامه باکانتها اثر اپید یونانی بود. این نشان گر آن است که ما دست کم، از زمان های دور، با تئاتر آشنایی داشتیم، اما تئاتر در آن زمان هنری اشرافی به شمار می رفت و از دسترس همگان دور بود. در دانشنامه تئاتر و نمایش آکسفورد از سنت هزار ساله تئاتر پارسی سخن رفته است.

به هر حال نخستین متون نمایشی جدید در ایران منشاء غربی دارد. فرقی نمی کند که این آثار ریشه در سنت های اروپای غربی داشته باشد یا اروپای شرقی. آثار سرهنگ دولت تزاری روسیه، میرزا فتحعلی آخوندزاده، که با این هنر در آن جا آشنایی داشت، آغازگر هنر تئاتر در ایران است و میرزا آقا تبریزی، نوشته های او را از ترکی به فارسی برگردانید؛ بعدها با بسط تفکر سوسیالیستی - مارکسیستی شاهد گسترش این گرایش در حوزه های فکر و اندیشه در کشورمان بودیم. این رویکرد به سرعت جای خود را در ایران باز کرد؛ زیرا از یک سو نظام سرمایه داری را که در شکل نظام حکومتی انگلیس در ایران جلوه کرده بود به چالش می کشید و از سوی دیگر جایگزین نظام تزارهای روسیه بود، تزارهایی که سال ها با ایران در جنگ بودند و بخش هایی از این سرزمین را تصرف کردند. با ظهور این گرایش سیاسی، تئاتر ایران نیز تحت تاثیر آن قرار گرفت؛ رشد تئاتر و گرایش چپ در ایران تا حد زیادی همسو و همراستا شد و حتی آثار شکسپیر با ترجمه به آذین با استقبال خوانندگان مواجه شد.

لاله زار و تنه زدن

با معروف ترین خیابان های جهان

امساز این جریان که بگذریم، بحث جغرافیا نیز حائز اهمیت است؛ ناصرالدین شاه پس از سفر به اروپا و دیدن خیابان های شهرهای اروپایی، تصمیم گرفت در تهران هم خیابان هایی مشابه بسازد. بنابراین، اول خیابان شمالی میدان توپخانه یعنی لاله زار بدین منظور انتخاب شد. این خیابان جزو نخستین خیابان های تهران بود که نخست با چراغ نفتی، سپس گازی و سرانجام در دوره سیدضیاء با چراغ های برقی روشن شد. عین السلطنه درباره چراغ گاز در سال ۱۳۱۲ قمری نوشته است: «فقط خیابان لاله زار و ناصریه و الماسیه و میدان توپخانه و نصف خیابان چراغ گاز دارند. ده ذرع به ده ذرع یک چراغ گذاشته شده است». او درباره جایگزینی چراغ های نفتی با چراغ های گاز چنین توضیح داده است: «در سال ۱۳۰۶ قمری، این چراغ های نفتی، به چراغ های گاز تبدیل شد، ولی بعد از یکی دو سال، لوله گاز گرفت و مجدداً همان چراغ های نفتی کمروشنایی سابق به راه افتاد». یکی از نخستین کارهای سیدضیاء طباطبایی برقی کردن چراغ های خیابان لاله زار بود. در دوره مشروطیت، مکان نشر و توزیع روزنامه به دست مردم می افتد و اغلب روزنامه نگاران در این خیابان استقرار می یابند. عکاس خانه های نخستین نیز در این خیابان جای باز می کنند. روایت عین السلطنه در دوران استبداد صغیر، نقش عکاس ها را در برانگیختن مردم به خوبی روشن می کند؛ «در عکاسخانه های خیابان ناصریه و لاله زار از عکس های ستارخان و باقرخان و صمصام السلطنه و جنگ تبریز خیلی می فروختند.» جالب اینکه وقتی او فهرستی از محلات موافق و مخالف مشروطه در دوره استبداد صغیر به دست می دهد، لاله زار را از آن مشروطه خواهان قلمداد می کند. روند تبدیل باغ به خیابان مدرن، رفته رفته پای ابزارهای مدرنیتیه نظیر سینما و کافه را نیز به این خیابان کشاند تا

روند تبدیل باغ به خیابان مدرن، رفته رفته پای ابزارهای مدرنیتیه نظیر سینما و کافه را نیز به این خیابان کشاند تا عین السلطنه درباره چراغ گاز در سال ۱۳۱۲ قمری نوشته است: «فقط خیابان لاله زار و ناصریه و الماسیه و میدان توپخانه و نصف خیابان چراغ گاز دارند. ده ذرع به ده ذرع یک چراغ گذاشته شده است». او درباره جایگزینی چراغ های نفتی با چراغ های گاز چنین توضیح داده است: «در سال ۱۳۰۶ قمری، این چراغ های نفتی، به چراغ های گاز تبدیل شد، ولی بعد از یکی دو سال، لوله گاز گرفت و مجدداً همان چراغ های نفتی کمروشنایی سابق به راه افتاد». یکی از نخستین کارهای سیدضیاء طباطبایی برقی کردن چراغ های خیابان لاله زار بود. در دوره مشروطیت، مکان نشر و توزیع روزنامه به دست مردم می افتد و اغلب روزنامه نگاران در این خیابان استقرار می یابند. عکاس خانه های نخستین نیز در این خیابان جای باز می کنند. روایت عین السلطنه در دوران استبداد صغیر، نقش عکاس ها را در برانگیختن مردم به خوبی روشن می کند؛ «در عکاسخانه های خیابان ناصریه و لاله زار از عکس های ستارخان و باقرخان و صمصام السلطنه و جنگ تبریز خیلی می فروختند.» جالب اینکه وقتی او فهرستی از محلات موافق و مخالف مشروطه در دوره استبداد صغیر به دست می دهد، لاله زار را از آن مشروطه خواهان قلمداد می کند. روند تبدیل باغ به خیابان مدرن، رفته رفته پای ابزارهای مدرنیتیه نظیر سینما و کافه را نیز به این خیابان کشاند تا

